

Voorstel postdoc ‘Werken aan verbinding’

USBO, Juli 2022

Onderzoeks- en impactprogramma ‘Zo kan het dus ook’

Deze postdocpositie is onderdeel van het bredere onderzoeks- en impactprogramma ‘Zo kan het dus ook’. Dit programma wordt uitgevoerd door de Universiteit Utrecht, medegefinancierd door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het doel van het programma is om een beter begrip te krijgen van wat succesvolle uitvoeringspraktijken zijn en hoe politici, beleidsmakers en beleidsuitvoerders daar op slimme manier aan bij kunnen dragen en hoe ze van elkaar kunnen leren. Dit doen we door het onderzoeken van ‘succesvolle’ uitvoeringspraktijken in de Nederlandse publieke sector, als pendant van de vele studies die zich richten op overheidsfalen, beleidsfiasco’s en ‘wicked problems’. Dit programma leidt tot wetenschappelijke publicaties, maar ook tot activiteiten met practitioners, een leergemeenschap die samen leert van succesvolle beleids- en uitvoeringsvoorbeelden, en tot bijdragen aan de *Staat van de Uitvoering* (Ministerie BZK).

Naast een onderzoeksprogramma is het dus ook nadrukkelijk een impactprogramma. Academische impact en maatschappelijke impact zijn daarmee nevensgeschikt en versterken elkaar. De positie sluit aan op actuele ontwikkelingen in de uitvoering, zoals Toeslagen en de Parlementaire Ondervraging Kinderopvangtoeslagen (POK), de Tijdelijke Commissie Uitvoering (TCU), Werken aan uitvoering (WAU), Staat van de uitvoering, Parlementaire Enquête Fraude en Dienstverlening, et cetera. De postdocpositie krijgt – vooralsnog en in overleg – via drie deelprojecten gestalte.

Deelproject 1: Signalen van de straat

Een terugkerend probleem bij beleidsfiasco’s is dat veel signalen die het fiasco inleidden vooraf al beschikbaar waren, maar niet werden benut of als zodanig herkend, of werden genegeerd, weggeredeneerd, of weggedrukt. Met andere woorden, men wist het wel, maar op kritieke momenten speelden dergelijke signalen geen rol. Men ‘did not connect the dots’ en/of wilde de connectie niet zien. Een belangrijke opgave in de driehoek politiek-beleid-uitvoering is daarom het ophalen van ervaringen en signalen van eerstelijns werkers die gaandeweg beleids- en besluitvorming kunnen voeden en bijsturen. Zo wordt beleid ‘uitvoering-responsief’. Dit deelproject verkent hoe de ‘signalen van de straat’ worden

opgepikt, doorgevoerd en betekenis worden toegekend in *succesvolle* beleidscasuïstiek. Middels kwalitatief onderzoek worden verschillende cases onderzocht.

Mogelijke methoden: kwalitatief, multi-case study.

Deelproject 2: Bruggen bouwen

In dit deelproject staat de verbinding *tussen* politiek, beleid en uitvoering centraal. Een centrale verwachting is dat veel van de problematiek, maar ook van de potentiële synergie, zich bevindt op het snijvlak tussen politiek, beleid en uitvoering. Wat is het ‘verbindend vakmanschap’ of het ‘liminale leiderschap’ dat grenzeloze samenwerking vereist? Deze studie combineert een literatuurstudie met twee intensieve, longitudinale casestudies van werkstromen in beleidsontwikkeling en -uitvoering, en ook kwalitatieve interviews met politici, topambtenaren en eerstelijnsleidinggevenden van beleidsdepartementen en uitvoeringsorganisaties. De deelstudie sluit aan op het verlangen om ambtelijk vakmanschap te versterken, met nadruk op collectief vakmanschap, en op de pogingen om (top)ambtelijk management te professionaliseren, bijvoorbeeld via de Algemene Bestuursdienst (ABD)

Mogelijke methoden: literatuurstudie, interviews, vergelijkende casestudies.

Deelproject 3: Geregelde Ruimte

In deelproject 3 staat het leren in het werk centraal. Het concept ‘reflectie-in-actie’ is een startpunt voor een interactief onderzoek waarin er samen met practitioners gezocht wordt naar manieren om te voorkomen dat individuen vermorzeld worden door blind beleid en geautomatiseerde uitvoeringspraktijken. Hoe borgt men moeilijk te digitaliseren noties als ‘de menselijke maat’ in processen en systemen en blijft men alert op onvoorziene situaties? Wat zijn de consequenties daarvan voor intercollegiale reflectie? Hoe worden ambtelijke professionals en organisaties niet alleen slimmer, maar ook wijzer? Dit wordt onderzocht via interactieve onderzoeksvormen.

Mogelijke methoden: (observaties van en experimenten met) moreel beraad en complexe casuoverleggen, focusgroepen

Werken bij USBO

De postdocpositie is ingebed bij USBO, waar andere onderzoekers actief zijn in de sfeer van uitvoering, *street-level bureaucracy*, dienstverlening, professionaliteit, vakmanschap, en

ambtelijk management. Daar kan direct mee worden samengewerkt. De USBO staat niet enkele voor verbindingen tussen onderzoek, onderwijs en impact, maar ook voor 'team science' en samenwerking.